ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 3ης Μαρτίου 1999

σχετικά με τις ενισχύσεις που χορήγησε η Ιταλία υπέρ των επιχειρήσεων που υπέστησαν ζημία από την πτώχευση της Sirap SpA

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(1999) 584]

(Το κείμενο στην ιταλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(1999/678/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 93 παράγραφος 2 πρώτο εδάφιο,

τη συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, και ιδίως το άρθρο 62 παράγραφος 2 στοιχείο α),

Αφού κάλεσε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους σύμφωνα με τα προαναφερθέντα άρθρα,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

I

Με σημείωμα της 9ης Μαρτίου 1995, οι ιταλικές αρχές κοινοποίησαν, σύμφωνα με το άρθρο 93 παράγραφος 3 της συνθήκης, μέτρα υπέρ των επιχειρήσεων που υπέστησαν ζημία από την εκκαθάριση της Sirap, κρατικής εταιρείας επιφορτισμένης με την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας της Σικελίας.

Η κοινοποίηση ήταν ατελής καθότι οι ιταλικές αρχές τόνιζαν ότι ο λεπτομερής κατάλογος των προβλεπόμενων για τις επιχειρήσεις αυτές ενισχύσεων θα ανακοινωνόταν το συντομότερο δυνατόν στην Επιτροπή. Κατά την παραλαβή του σημειώματος αυτού, οι υπηρεσίες της Επιτροπής ενημέρωσαν τις ιταλικές αρχές ότι η δίμηνη προθεσμία εντός της οποίας η Επιτροπή όφειλε να αποφανθεί για τις εν λόγω ενισχύσεις θα άρχιζε να υπολογίζεται από την παραλαβή των πληροφοριακών στοιχείων που είχαν δεσμευθεί να αποστείλουν οι ιταλικές αρχές.

Παρά τις επανειλημμένες υπενθυμίσεις της Επιτροπής, οι ιταλικές αρχές δεν διαβίβασαν κανένα από τα ζητηθέντα πληροφοριακά στοιχεία. Μια τελευταία υπενθύμιση εστάλη στις 20 Νοεμβρίου 1995 από την Επιτροπή. Στην επιστολή αυτή τονιζόταν ότι, ελλείψει απάντησης εντός προθεσμίας δέκα εργάσιμων ημερών, η ενίσχυση θα αποσυρόταν από το μητρώο των κοινοποιηθεισών ενισχύσεων και θα εγγραφόταν στο μητρώο των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων καθότι το νομοσχέδιο αριθ. 835 της περιφέρειας της Σικελίας προέβλεπε μια πρώτη δόση ενισχύσεων για το 1995. Οι ιταλικές αρχές δεν απάντησαν στην προαναφερθείσα επιστολή και η ενίσχυση καταχωρήθηκε στο μητρώο των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων υπό τον αριθμό NN 196/95.

Με σημειώματα της 15ης Μαΐου και της 3ης Ιουνίου 1996, οι ιταλικές αρχές ανακοίνωσαν ότι το νομοσχέδιο είχε μετατραπεί σε νόμο στις 24 Μαρτίου 1996 και παράλληλα απέστειλαν ορισμένα από τα ζητηθέντα πληροφοριακά στοιχεία.

Με απόφαση της 3ης Ιουλίου 1996, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93 παράγραφος 2 της συνθήκης κατά των εν λόγω μέτρων. Οι ιταλικές αρχές ενημερώθηκαν για την εν λόγω κίνηση της διαδικασίας με επιστολή της 17ης Ιουλίου 1996. Μετά τη δημοσίευση της επιστολής αυτής στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* [1], ένας τρίτος ενδιαφερόμενος απέστειλε στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις του, και συγκεκριμένα ο δικηγόρος ενός εκ των μετόχων της Sirap SpA. Η σχετική επιστολή κοινοποιήθηκε στις ιταλικές αρχές στις 14 Μαρτίου 1997. Και στην περίπτωση αυτή, παρά τις επανειλημμένες υπενθυμίσεις, οι ιταλικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή καθυστερημένα τη θέση τους για το ζήτημα αυτό, και συγκεκριμένα στις 5 Μαΐου και στις 22 Σεπτεμβρίου 1997.

Τέλος, στις 8 Οκτωβρίου 1997, οι ιταλικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή νέο καθεστώς ενισχύσεων για την ανάκτηση και τη δημιουργία βιοτεχνικών ζωνών των οποίων η διευθέτηση έπρεπε να πραγματοποιηθεί από την Sirap SpA. Τον φάκελο αυτό εξετάζει ξεχωριστά η Επιτροπή. Δεδομένου ότι το νέο αυτό μέτρο προβλέπει επίσης χρηματοδοτικές παρεμβάσεις υπέρ εταιρειών ή/και προσώπων που πραγματοποίησαν εργασίες για λογαριασμό της Sirap SpA, η Επιτροπή ζήτησε από τις ιταλικές αρχές πληροφοριακά στοιχεία για τη σύνδεση τον μέτρου αυτού με εκείνο που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας. Η απάντηση των ιταλικών αρχών λήφθηκε στις 15 Ιανουαρίου 1998.

II

Τα επιχειρήματα που προέβαλε η Επιτροπή κατά την έναρξη της διαδικασίας μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως.

[1] ΕΕ C 359 της 28.11.1996, σ. 3.

Ο εφαρμοζόμενος μηχανισμός επιτρέπει στους προμηθευτές και πιστωτές της Sirap SpA ή στις επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν εργασίες για λογαριασμό της τελευταίας, να ζητούν από τις τράπεζες δάνεια ύψους 700 εκατομμυρίων ITL κατ' ανώτατο όριο· το ποσό όμως του κάθε δανείου δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει το ύψος της υφιστάμενης πράγματι πίστωσης έναντι της Sirap SpA.

Τα δάνεια, αυτά είναι πενταετούς διάρκειας με περίοδο χάριτος ενός έτους. Το επιτόκιο ανέρχεται σε 4 %, ενώ η διαφορά με το επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται σε καθέναν από τους τομείς βαρύνει την περιφέρεια. Για τη λήψη αυτών των δανείων, οι δικαιούχοι εκχωρούν στις τράπεζες, ως εγγύηση, τις πιστώσεις που κατέχουν έναντι της Sirap SpA. Η περιφέρεια χορηγεί στους δικαιούχους επικουρική εγγύηση.

Η εγγύηση της περιφέρειας της Σικελίας πρέπει να θεωρηθεί ως ενίσχυση προς τις εν λόγω επιχειρήσεις καθότι οι τελευταίες δεν θα ήταν πιθανόν σε θέση να λάβουν τα προαναφερθέντα δάνεια. Πράγματι, δεδομένου ότι η Sirap SpA έχει κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης, είναι αμφίβολο εάν όλες αυτές οι απαιτήσεις μπορούν να ικανοποιηθούν και, επομένως, να εισπραχθούν από τις τράπεζες.

Η Επιτροπή εκτίμησε ότι, για το λόγο αυτό, το υπάρχον στοιχείο ενίσχυσης στην εγγύηση έπρεπε να θεωρηθεί ως ίσο με το εγγυημένο ποσό. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να υπολογίσει το στοιχείο ενίσχυσης στα δάνεια, καθότι δεν γνώριζε τα επιτόκια αναφοράς που εφαρμόζονταν σε καθέναν από τους σχετικούς τομείς. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το χρησιμοποιούμενο επιτόκιο αναφοράς για τον υπολογισμό των πριφερειακών ενισχύσεων, η Επιτροπή κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η ένταση της ενίσχυσης ανερχόταν σε 20 % ακαθάριστο.

Οι ιταλικές αρχές κλήθηκαν να διαβιβάσουν περαιτέρω διευκρινίσεις, καθότι τα διαβιβασθέντα μέχρι τη στιγμή εκείνη στοιχεία δεν επέτρεπαν να χορηγηθεί στις ενισχύσεις αυτές παρέκκλιση βάσει των οριζόμενων στα άρθρα 92 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ και 61 παράγραφος 2 της συμφωνίας ΕΟΧ.

III

Στο πλαίσιο της διαδικασίας, οι ιταλικές αρχές περιορίσθηκαν να διαβιβάσουν στην Επιτροπή τον πίνακα των πιστώσεων που απέστειλαν οι εταιρείες οι οποίες είχαν πραγματοποιήσει εργασίες για λογαριασμό της Sirap SpA.

Οι ιταλικές αρχές υπογράμμισαν εξάλλου ότι το ποσό των πιστώσεων είναι κατά πολύ ανώτερο από τον προβλεφθέντα προϋπολογισμό στο πλαίσιο του περιφερειακού μέτρου ενίσχυσης. Εξάλλου, οι εν λόγω αρχές υποστήριξαν ότι από την επικουρική εγγύηση της περιφέρειας ωφελούνται οι επιχειρήσεις-πιστωτές της Sirap SpA και όχι η τελευταία. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, η προαναφερθείσα διευκρίνιση αρκεί για να αμφισβητηθεί η άποψη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η παραπάνω εγγύηση αντιπροσώπευε ισοδύναμο καθαρής επιχορήγησης ίσο προς το ύψος της εγγυημένης πίστωσης σε σχέση με την πτώχευση της Sirap SpA.

Στην τελευταία τους επιστολή, η οποία παραλήφθηκε στις 15 Ιανουαρίου 1998, οι περιφερειακές αρχές εξήγησαν ότι οι εν λόγω διατάξεις συνιστούν άμεση ενίσχυση στους πιστωτές των επιχειρήσεων που πραγματοποίησαν εργασίες για λογαριασμό της Sirap SpA. Οι επιχειρήσεις αυτές, δεδομένου ότι δεν κατόρθωσαν να ανακτήσουν τις πιστώσεις λόγω της πτώχευσης της Sirap SpA, δεν ήταν, με τη σειρά τους, σε θέση να εξοφλήσουν τις δικές τους οφειλές.

Λόγω της καθυστέρησης στην εφαρμογή των υπό εξέταση μέτρων, και μετά την παύση πληρωμών εκ μέρους της Sirap SpA, οι επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν εργασίες για λογαριασμό της Sirap SpA περιήλθαν σε κατάσταση αφερεγγυότητας και, οι περισσότερες από αυτές, αποτελούν το αντικείμενο πτωχευτικής διαδικασίας. Επομένως, οι πιστωτές των εταιρειών αυτών θα πρέπει να αναμείνουν την εκκαθάριση των περιουσιακών στοιχείων των οφειλετών τους προκειμένου να μπορέσουν να ανακτήσουν τις πιστώσεις τους.

Τέλος, οι ιταλικές αρχές δεν σχολίασαν την επιστολή του ενδιαφερόμενου τρίτου, η οποία απεστάλη στην Επιτροπή στο πλαίσιο της υπόθεσης αυτής.

IV

Στο πλαίσιο της διαδικασίας, η Επιτροπή έλαβε παρατηρήσεις από τον νομικό σύμβουλο ενός εκ των μετόχων της Sirap SpA, την εταιρεία Finanziaria Meridionale SpA (στη συνέχεια FIME).

Πρόθεση της FIME ήταν να επιστήσει την προσοχή της Επιτροπής στην οικονομική ζημία που θα είχε υποστεί μετά την αρνητική απόφαση της Επιτροπής του 1994 σχετικά με διάφορες ενισχύσεις που είχε υποσχεθεί η περιφέρεια της Σικελίας σε διάφορα περιφερειακά holdings (ενίσχυση C 12/92 σχετ.: SG 94 D/4720). Στην απόφαση αυτή, η Επιτροπή κήρυττε, μεταξύ άλλων, ασυμβίβαστη με τη συνθήκη μια ενίσχυση ύψους 4 δισεκατομμυρίων ITL προς την Ente Siciliano per la promozione industriale SpA (στη συνέχεια ESPI) που προοριζόταν για την κάλυψη ζημιών της θυγατρικής της Sirap SpA και απαγόρευε στο ιταλικό κράτος να τη χορηγήσει.

Η FIME θεωρεί ότι η Επιτροπή βάσισε την προαναφερθείσα απόφασή της σε λανθασμένες εκτιμήσεις και χωρίς διευκρινιστικά στοιχεία εκ μέρους της περιφέρειας της Σικελίας. Έτσι, η Επιτροπή εσφαλμένα έκρινε ότι η Sirap είναι εταιρεία που δραστηριοποιείται στον τομέα του «engineering», ενώ η FIME θεωρεί ότι πρόκειται για εταιρεία που έχει ως στόχο «τη βιομηχανική ανάπτυξη της περιφέρειας της Σικελίας μέσω της σύστασης και της εγκατάστασης επιχειρήσεων».

Πιο συγκεκριμένα, η Sirap SpA απλώς σχεδίαζε, εκτελούσε και διαχειριζόταν έργα υποδομής καθώς και άλλα έργα που προορίζονταν να διευκολύνουν την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων. Παρείχε επίσης ειδικές συμβουλές για την παραγωγή, την οργάνωση και τη διαχείριση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Το κεφάλαιο της Sirap SpA κατείχαν σε ίσα μέρη η FIME και η ESPI. Η περιφέρεια της Σικελίας κάλυπτε με την εγγύησή της την ακεραιότητα του κεφαλαίου αυτού και είχε υποχρέωση παρέμβασης για την κάλυψη των δαπανών που επωμίζονταν η εταιρεία στο πλαίσιο της δραστηριότητάς της.

Η FIME θεωρεί ότι η Sirap SpA, αν και από νομική άποψη ήταν ανώνυμη εταιρεία (societá per azioni) στην πραγματικότητα δεν επρόκειτο για συνήθη επιχείρηση καθότι ενεργούσε εξ ονόματος και για λογαριασμό της περιφέρειας της Σικελίας.

Η απόφαση της περιφερειακής αρχής της Σικελίας, το 1991/92, να μην εγγυηθεί πλέον την ακεραιότητα του κεφαλαίου καθώς και η αρνητική απόφαση της Επιτροπής το 1994 θα είχαν προκαλέσει το τέλος της Sirap SpA. Επομένως, η συμμετοχή της FIME στο μετοχικό κεφάλαιο δεν θα είχε πλέον καμία οικονομική σημασία. Η FIME ζητεί συνεπώς από την Επιτροπή να προβεί, εφόσον αυτό είναι δυνατόν, στην επανεξέταση της θέσης της για το εν λόγω ζήτημα ή, σε διαφορετική περίπτωση, να λάβει κάθε χρήσιμο μέτρο για την καλύτερη εκτέλεση των υποχρεώσεων παρέμβασης της περιφέρειας της Σικελίας για τα έτη 1991 και 1992, προκειμένου να διατηρηθεί η ακεραιότητα του κεφαλαίου της Sirap SpA.

V

Τα κοινοποιηθέντα μέτρα συνιστούν ενισχύσεις υπέρ των προμηθευτών και πιστωτών της Sirap SpA ή των επιχειρήσεων που εκτέλεσαν εργασίες για λογαριασμό της τελευταίας. Πράγματι, συνιστούν προσπάθεια περιορισμού των ζημιών που προκάλεσε η πτώχευση της Sirap SpA στα εν λόγω πρόσωπα ή/και εταιρείες. Πρόκειται για μεταβατικό μέτρο που αποσκοπεί στο να μην περιέλθουν οι δικαιούχοι σε κατάσταση παύσης πληρωμών λόγω της καθυστέρησης ή της αδυναμίας ανάκτησης των οφειλόμενων ποσών από την Sirap SpA ή από τις εταιρείες που εκτέλεσαν εργασίες για λογαριασμό της.

Οι εν λόγω παρέμβαση αποσκοπεί συνεπώς στο να αμβλύνει τις αναμενόμενες συνέπειες της διαδικασίας εκκαθάρισης της Sirap SpA. Στο πλαίσιο αυτό, οι πιστωτές και οι προμηθευτές οφείλουν να αναμείνουν την ολοκλήρωση της εκκαθάρισης για να ανακτήσουν το σύνολο ή τμήμα των απαιτήσεών τους. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η αναμονή αυτή δεν θα παρείχε στις εν λόγω εταιρείες τη δυνατότητα να εξοφλήσουν τους δικούς τους πιστωτές, γεγονός το οποίο ενδέχεται να ενεργοποιήσει αλυσιδωτή διαδικασία παύσεων πληρωμών. Έτσι, σύμφωνα με τις ιταλικές αρχές, λόγω της καθυστέρησης που σημειώθηκε κατά την εφαρμογή των υπό εξέταση διατάξεων, οι περισσότερες επιχειρήσεις που εκτέλεσαν εργασίες για λογαριασμό της Sirap SpA αποτελούν οι ίδιες το αντικείμενο πτωχευτικής διαδικασίας λόγω της αφερεγγυότητάς τους την οποία προκάλεσε η αναστολή πληρωμών εκ μέρους της Sirap SpA.

Σύμφωνα με τα διαβιβασθέντα πληροφοριακά στοιχεία, πρόκειται για ενισχύσεις στη λειτουργία, οι οποίες προορίζονται να διασφαλίσουν τη συνέχιση της λειτουργίας των επιχειρήσεων των δικαιούχων, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν τις χρηματοοικονομικές επιβαρύνσεις που απορρέουν από τη συνήθη δραστηριότητά τους. Εξάλλου, οι ιταλικές αρχές δεν υποστήριξαν ποτέ ότι οι παρεμβάσεις αυτές συνιστούν περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις ή ενισχύσεις για τη διάσωση ή την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, και παρότι πολυάριθμοι δικαιούχοι αποτελούν οι ίδιοι το αντικείμενο πτωχευτικής διαδικασίας, οι ιταλικές αρχές δεν ζήτησαν ποτέ, κατά την παρούσα διαδικασία, την εφαρμογή των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στη διάσωση και στην αναδιάρθρωση των προβληματικών επιχειρήσεων [1]. Επιπλέον, οι αρχές αυτές δεν κοινοποίησαν στοιχεία από τα οποία να συνάγεται ότι είχαν τηρηθεί οι διατάξεις των προαναφερθεισών κατευθυντήριων γραμμών, όπως π.χ. η αποστολή των σχεδίων αναδιάρθρωσης που να επιτρέπουν να βεβαιωθεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δικαιούχων.

Οι άμεσοι δικαιούχοι της ενίσχυσης ανήκουν σε διάφορους τομείς, όπως αυτό προκύπτει από το υπό εξέταση μέτρο ενίσχυσης. Πράγματι, η επιδότηση επιτοκίου χορηγείται σε σχέση με τα επιτόκια αναφοράς που χρησιμοποιούνται στους διάφορους οικονομικούς τομείς. Η Επιτροπή δεν διαθέτει καμία ένδειξη σχετικά με τον τομέα στον οποίο ανήκουν όλες οι εταιρείες-δικαιούχοι. Μπορεί ωστόσο να εξάγει το συμπέρασμα, βάσει των κοινοποιηθεισών από τις ιταλικές αρχές πληροφοριών, ότι οι πιστωτές της Sirap SpA είναι επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν εργασίες για λογαριασμό της τελευταίας, δηλαδή επιχειρήσεις του τομέα των δημοσίων έργων.

Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τα πληροφοριακά στοιχεία που έλαβε η Επιτροπή στην υπόθεση της κρατικής ενίσχυσης N693/97, σχετικά με την ανάκτηση διευθετηθεισών ζωνών για άσκηση βιοτεχνικών δραστηριοτήτων, η οποία έπρεπε να πραγματοποιηθεί από την Sirap SpA, μεταξύ των πιστωτών της Sirap SpA συγκαταλέγονται άτομα ασκούντα ελευθέρια επαγγέλματα, όπως π.χ. αρχιτέκτονες και μηχανικοί για τις εργασίες σχεδιασμού και διεύθυνσης των εργασιών.

Οι ενισχύσεις υπέρ των πιστωτών της Sirap SpA είναι συνεπώς τομεακού χαρακτήρα, καθότι περιορίζονται σε έναν ή περισσότερους τομείς. Ωστόσο, δεν υπάρχει διαθέσιμο κανένα πληροφοριακό στοιχείο σχετικά με τους προμηθευτές και τους πιστωτές των επιχειρήσεων που πραγματοποίησαν εργασίες για λογαριασμό της Sirap SpA.

VI

Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις, πρέπει να εξετασθεί εάν αυτές επηρεάζουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο ή εάν νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό.

Σύμφωνα με το πανόραμα της κοινοτικής βιομηχανίας του 1997 [2], οι κατασκευές είναι, από τη φύση τους, τοπική ή περιφερειακή δραστηριότητα στην οποία οι περισσότερες εταιρείες δεν μετακινούνται γενικώς ιδιαίτερα μακριά από την τοπική γεωγραφική τους βάση. Επομένως, οι διεθνικές δραστηριότητες δεν λαμβάνουν εν γένει τη μορφή εξαγωγών αγαθών αυτών καθαυτών, αλλά μάλλον διενεργούνται υπό μορφή εξαγωγής κεφαλαίων ή υπηρεσιών μέσω συγχωνεύσεων, αποκτήσεων και διεθνών κοινών επιχειρήσεων.

Ωστόσο, εάν οι μικρές επιχειρήσεις έχουν την τάση να μην μετακινούνται συχνά από την περιοχή εγκατάστασής τους, οι επιχειρήσεις μεγαλύτερου μεγέθους το πράττουν.

Στην υπό εξέταση περίπτωση, η γεωγραφική απόσταση δεν φαίνεται να αποτελεί ανασχετικό παράγοντα. Ο τοπικός χαρακτήρας της δραστηριότητας διαψεύδεται επομένως εν μέρει καθότι, μεταξύ των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην πραγματοποίηση των εργασιών για λογαριασμό της Sirap SpA, περιλαμβάνονται ιταλικές εταιρείες εγκατεστημένες σχετικώς μακριά από τη Σικελία, ιδίως στη Μπολόνια και στο Udine. Οι εταιρείες αυτές συμμετείχαν στις εργασίες μέσω ομίλων επιχειρήσεων προσωρινού χαρακτήρα, στους οποίους συμμετείχαν και εταιρείες της Σικελίας. Το ενδιαφέρον αυτών των επιχειρήσεων εξηγείται, σύμφωνα με τις ίδιες, από το δημόσιο χαρακτήρα της παρέμβασης και τις σχετικές χρηματοδοτήσεις καθώς και από την απουσία οποιουδήποτε κινδύνου όσον αφορά την φερεγγυότητα της Sirap SpA.

Δεδομένου ότι ορισμένες από τις επιχειρήσεις-δικαιούχους αποφάσισαν αυτήν την μετακίνηση λόγω της απουσίας κινδύνου, τίποτε δεν αποκλείει να είχαν ενδιαφερθεί και ξένες επιχειρήσεις να συμμετάσχουν στις εργασίες αυτές και να είχε αποτελέσει η εν λόγω αγορά το αντικείμενο ενδοκοινοτικών συναλλαγών. Οι ιταλικές αρχές δεν διαβίβασαν εξάλλου στοιχεία που να καταδεικνύουν την απουσία τέτοιου είδους συναλλαγών.

Όσον αφορά το σχεδιασμό των έργων, το «Πανόραμα της κοινοτικής βιομηχανίας του 1997» αναφέρει ότι, αν και για το επάγγελμα του αρχιτέκτονα δεν υφίσταται ακόμη επαρκής αριθμός σημείων για τη συλλογή οικονομικών στοιχείων που να επιτρέπουν την ικανοποιητική ανάγνωση του εκτεταμένου και ποικιλόμορφου πλαισίου άσκησης των σχετικών δραστηριοτήτων, η παροχή υπηρεσιών σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ δεν είναι ανύπαρκτη. Εξάλλου, όσον αφορά τις υπηρεσίες πολιτικού μηχανικού στην Κοινότητα, στο προαναφερθέν Πανόραμα αναφέρεται ότι πλην της περίπτωσης της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου όπου τα ποσοστά είναι υψηλότερα, το 25 % κατά μέσο όρο του ετήσιου κύκλου εργασιών αυτών των υπηρεσιών πραγματοποιείται στο πλαίσιο συμβάσεων που εκτελούνται εκτός της χώρας καταγωγής των φορέων παροχής των εν λόγω υπηρεσιών.

[1] ΕΕ C 368 της 23.12.1994, σ. 12.

[2] Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1997.

Δεν μπορεί συνεπώς να συναχθεί το συμπέρασμα — και οι ιταλικές αρχές δεν υποστήριξαν ένα τέτοιο σκεπτικό στο πλαίσιο της διαδικασίας — ότι μια ενίσχυση υπέρ εταιρειών αυτού του είδους δεν νοθεύει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

Το υπό εξέταση μέτρο παρέχει στους δικαιούχους τη δυνατότητα να αποφύγουν εν μέρει τις συνέπειες από την πτώχευση του αναδόχου των έργων. Οι επιχειρήσεις αυτές βρίσκονται συνεπώς σε τεχνητώς ευνοϊκότερη κατάσταση από άλλες παρεμφερείς επιχειρήσεις που λειτουργούν στην Ιταλία και σε άλλα κράτη μέλη και οι οποίες δεν μπορούν να στηριχθούν σε κρατική ενίσχυση όταν αντιμετωπίζουν παρόμοιες καταστάσεις. Πρέπει συνεπώς να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η ενίσχυση νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό.

Επομένως, δεδομένου ότι το μέτρο πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης, θεωρείται ότι συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου. Απομένει να εκτιμηθεί η νομιμότητά του και το συμβιβάσιμό του ως προς τις σχετικές διατάξεις της συνθήκης.

VII

Όσον αφορά την νομιμότητα της ενίσχυσης, πρέπει να υπενθυμισθεί το ιστορικό των διαφόρων νομοθετικών κειμένων. Οι ιταλικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι το κοινοποιηθέν νομοσχέδιο είχε μετατραπεί σε νόμο στις 24 Μαρτίου 1996 και ότι το εν λόγω νομοσχέδιο προσεβλήθη από τον κρατικό επίτροπο. Ο νόμος αυτός εκδόθηκε στις 22 Μαρτίου 1997 (αριθ. 8) και δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της περιφέρειας της Σικελίας στις 29 Μαρτίου του ιδίου έτους. Η δεύτερη αυτή εκδοχή του νόμου διαφοροποιείται από την πρώτη καθότι απουσιάζει άρθρο που αφορά την απασχόληση, εκ μέρους της περιφέρειας, του προσωπικού της Italter, ζήτημα το οποίο δεν συνδέεται με τα μέτρα που εξετάζονται στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας. Στο δεύτερο αυτό νόμο, το προαναφερθέν άρθρο «παραλήφθηκε με διαταγή του συνταγματικού δικαστηρίου, 26 Φεβρουαρίου — 4 Μαρτίου 1997, αριθ. 60».

Για τους λόγους που αναφέρονται παραπάνω, η Επιτροπή ταξινόμησε το κοινοποιηθέν μέτρο στο μητρώο των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων. Παρότι στη συνέχεια οι ιταλικές αρχές ενημέρωσαν την Επιτροπή για την ψήφιση του νόμου και τη δημοσίευσή του μετά από ένα έτος, δεν αμφισβήτησαν ποτέ την ταξινόμηση του μέτρου μεταξύ των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων.

Εξάλλου, παρά το σαφές αίτημα που υποβλήθηκε προς την κατεύθυνση αυτή κατά την κίνηση της διαδικασίας, οι ιταλικές αρχές δεν επιβεβαίωσαν ποτέ ότι ανεστάλη η εφαρμογή των εξεταζόμενων μέτρων εν αναμονή της σχετικής θέσης που επρόκειτο να λάβει η Επιτροπή. Το μόνο που μπορεί να επισημανθεί είναι ότι στην τελευταία επιστολή για το φάκελο ενίσχυσης N 693/97, οι ιταλικές αρχές αναφέρουν ότι η σημειωθείσα καθυστέρηση στην εφαρμογή του περιφερειακού νόμου αριθ. 8/97 είχε εξουδετερώσει τις προθέσεις του νομοθέτη.

Αυτό ωστόσο δεν επαρκεί για να αποκλεισθεί πλήρως ότι τα εξεταζόμενα στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας μέτρα εφαρμόσθηκαν πριν αποφανθεί η Επιτροπή σχετικά, και, εφόσον αυτό συνέβη, τα εν λόγω μέτρα είναι παράνομα.

VIII

Όσον αφορά το συμβιβάσιμο της ενίσχυσης, πρέπει να υπενθυμισθεί ότι όλο το έδαφος της Σικελίας είναι επιλέξιμο για τη χορήγηση ενισχύσεων με σκοπό την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης βάσει του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο α) της συνθήκης.

Η εξεταζόμενη ενίσχυση δεν μπορεί να θεωρηθεί περιφερειακή ενίσχυση για τις επενδύσεις, δεδομένου ότι δεν αποσκοπεί στο να διευκολύνει την υλοποίηση παραγωγικής επένδυσης. Η ενίσχυση πρέπει επομένως να θεωρηθεί ενίσχυση στη λειτουργία.

Στην ανακοίνωσή της για τη μέθοδο εφαρμογής του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχεία α) και γ) στις περιφερειακές ενισχύσεις [1], η Επιτροπή δέχθηκε ότι ενισχύσεις στη λειτουργία μπορούν να χορηγηθούν υπό ορισμένες προϋποθέσεις:

1. η ενίσχυση πρέπει να είναι περιορισμένης χρονικής διάρκειας και να χορηγείται κατά τρόπο που να συμβάλλει στην κάλυψη των διαρθρωτικών μειονεκτημάτων των επιχειρήσεων που βρίσκονται στις περιφέρειες του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο α)·
2. η ενίσχυση πρέπει να χορηγείται έτσι ώστε να προωθείται η συνεχής και ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη και να μην προκαλείται πλεονασματική παραγωγική ικανότητα σε ορισμένους κλάδους σε κοινοτικό επίπεδο, τέτοια ώστε το συνεπακόλουθο κοινοτικό κλαδικό πρόβλημα να είναι σοβαρότερο από το αρχικό περιφερειακό πρόβλημα·
3. οι παρεχόμενες ενισχύσεις δεν πρέπει να παραβιάζουν τους συγκεκριμένους κανόνες που ισχύουν για την ενίσχυση προβληματικών επιχειρήσεων·
4. πρέπει να αποστέλλεται ετήσια έκθεση στην Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή τους, στην οποία θα παρουσιάζονται οι συνολικές δαπάνες ανά μορφή ενίσχυσης, καθώς και οι τομείς τους οποίους αφορούν οι ενισχύσεις·
5. πρέπει να εξαιρούνται οι ενισχύσεις που έχουν σκοπό την προώθηση των εξαγωγών προς άλλα κράτη μέλη.

Όσον αφορά τον πρώτο όρο, πρέπει να σημειωθεί ότι η ενίσχυση, παρότι περιορισμένης χρονικής διάρκειας, δεν αποσκοπεί στην κάλυψη των διαρθρωτικών μειονεκτημάτων των επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στη Σικελία. Καταρχάς, δύο τουλάχιστον από τις εταιρείες που συμμετείχαν στους προσωρινούς ομίλους επιχειρήσεων για την πραγματοποίηση των έργων είναι εγκατεστημένες εκτός της περιφέρειας. Η χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων στις επιχειρήσεις αυτές θα εξουδετέρωνε εξάλλου την έννοια της διάκρισης μεταξύ ενισχυόμενων και μη ενισχυόμενων ζωνών στο πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης.

Επίσης, η ενίσχυση δεν συμβάλει στην κάλυψη των διαρθρωτικών μειονεκτημάτων της οικονομίας της Σικελίας καθότι αποσκοπεί στο να διατηρήσει σε λειτουργία επιχειρήσεις-θύματα της πτώχευσης του πελάτη τους, εν αναμονή της ολοκλήρωσης της διαδικασίας εκκαθάρισης. Μια, τέτοια κατάσταση μπορεί να συμβεί παντού στην Κοινότητα και κανένα από τα στοιχεία που προέβαλαν οι ιταλικές αρχές δεν καταδεικνύει ότι αυτό είναι από διαρθρωτική άποψη σοβαρότερο διότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, συμβαίνει στη Σικελία.

Σχετικά με το δεύτερο όρο, ούτε το αντικείμενο ούτε η συνέπεια της ενίσχυσης μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβάλουν στη συνεχή και εξισορροπημένη ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας. Δεν πρόκειται, π.χ., για ενισχύσεις στην εμπορία ή για ενισχύσεις που προορίζονται να καλύψουν πρόσθετα έξοδα μεταφοράς ή επικοινωνίας, τα οποία θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν λόγω της γεωγραφικής απομάκρυνσης που παρεμποδίζει τις επιχειρήσεις στο να συμμετάσχουν στην εσωτερική αγορά της Κοινότητας.

Όσον αφορά τον τρίτο όρο, κατά τη στιγμή της εκκαθάρισης της Sirap SpA., οι προμηθευτές και πιστωτές της ή εκείνοι των εταιρειών που πραγματοποίησαν εργασίες για λογαριασμό της δεν έπρεπε πιθανώς να θεωρηθούν ως προβληματικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, είναι σαφές ότι ο στόχος της ενίσχυσης είναι να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να περιέλθουν οι δικαιούχοι, και ιδίως οι επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν εργασίες για λογαριασμό της

[1] ΕΕ C 212 της 12.8.1988, σ. 2.

Sirap SpA, σε κατάσταση παύσης πληρωμών. Αυτό επιβεβαιώθηκε από τις ιταλικές αρχές οι οποίες αναγνώρισαν ότι λόγω καθυστερήσεων στην εφαρμογή της ενίσχυσης, οι περισσότερες επιχειρήσεις που πραγματοποίησαν εργασίες για τη Sirap SpA αποτελούν το αντικείμενο πτωχευτικής διαδικασίας λόγω της παύσης πληρωμών της εταιρείας αυτής.

Στο πλαίσιο αυτό, η ενίσχυση θα μπορούσε μάλλον να θεωρηθεί ως ενίσχυση στη διάσωση ή την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, οι ιταλικές αρχές δεν ζήτησαν ποτέ την εφαρμογή των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της διάσωσης και της αναδιάρθρωσης προβληματικών επιχειρήσεων.

Όμως, ακόμη και εάν αυτό είχε συμβεί, οι προϋποθέσεις για την έγκριση ενισχύσεων διάσωσης δεν πληρούνται καθότι τα δάνεια δεν χορηγήθηκαν με τόκο ίσο με εκείνο της αγοράς, καθότι η περιφέρεια της Σικελίας ανέλαβε την εξόφληση τμήματος των σχετικών τόκων, και παράλληλα η διάρκειά τους υπερβαίνει την περίοδο των έξι μηνών που η Επιτροπή θεωρεί συνήθως απαραίτητη για τον καθορισμό των μέτρων ανασυγκρότησης. Κατά τον ίδιο τρόπο, δεν πληρούνται ούτε οι προϋποθέσεις για την έγκριση των ενισχύσεων στην αναδιάρθρωση καθότι, ιδίως, δεν υποβλήθηκε στην Επιτροπή κανένα σχέδιο αναδιάρθρωσης που να επιτρέπει την επάνοδο των επιχειρήσεων σε κατάσταση μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας.

Αν και οι δύο τελευταίοι όροι δεν φαίνεται να εφαρμόζονται στην υπό εξέταση περίπτωση, ωστόσο, η μη τήρηση των υπολοίπων όρων επαρκεί προκειμένου να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο να χορηγηθεί για τις ενισχύσεις αυτές η παρέκκλιση του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο α).

Όσον αφορά τις λοιπές παρεκκλίσεις, εκείνη του στοιχείου β) του άρθρου 92 παράγραφος 3 δεν εφαρμόζεται καθότι δεν πρόκειται για ενισχύσεις που αποσκοπούν στην προώθηση της υλοποίησης σημαντικού σχεδίου κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ούτε στην άρση σοβαρής διαταραχής της ιταλικής οικονομίας.

Δεν μπορεί επίσης να εφαρμοσθεί η παρέκκλιση του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο γ) καθότι στις περιοχές που εμπίπτουν στο άρθρο αυτό, η Επιτροπή δεν επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων στη λειτουργία.

Τέλος, η παρέκκλιση του άρθρου 92 παράγραφος 3 στοιχείο δ) δεν εφαρμόζεται, δεδομένου ότι η ενίσχυση δεν αποσκοπεί στην προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς.

IX

Κατά την κίνηση της διαδικασίας, η Επιτροπή είχε τονίσει ότι, χωρίς την επικουρική εγγύηση της περιφέρειας της Σικελίας, οι δικαιούχοι του μέτρου δεν θα ήταν πιθανώς σε θέση να λάβουν δάνεια, από πιστωτικούς οργανισμούς. Πράγματι, η μόνη εγγύηση που οι επιχειρήσεις υποχρεώθηκαν να καταθέσουν στις δανειοδοτούσες τράπεζες ήταν η απαίτηση που κατείχαν έναντι της Sirap SpA. Η εταιρεία όμως αυτή βρισκόταν ήδη σε κατάσταση πτώχευσης και αποτελούσε το αντικείμενο διαδικασίας εκκαθάρισης. Από αυτό συνεπάγεται ότι οι πιστωτές της Sirap SpA διέθεταν ελάχιστες πιθανότητες να ανακτήσουν σημαντικό τμήμα των πιστώσεών τους. Επομένως, η Επιτροπή είχε θεωρήσει ότι το υφιστάμενο στην εγγύηση στοιχείο ενίσχυσης έπρεπε να θεωρηθεί ως ισοδύναμο προς το εγγυημένο ποσό.

Η διαφωνία των ιταλικών αρχών σχετικά με την εν λόγω εκτίμηση της Επιτροπής δεν υποστηρίζεται από επιχειρήματα που να επιτρέπουν την επανεκτίμηση των σχετικών περιστατικών. Πράγματι, όπως προαναφέρθηκε, στόχος της κρατικής επέμβασης είναι να αποφευχθούν οι συνήθεις επιπτώσεις της διαδικασίας εκκαθάρισης της Sirap SpA, παρεμποδίζοντας έτσι τις διαδοχικές πτωχεύσεις, δεδομένου ότι οι πιστωτές της εταιρείας αυτής δεν θα είναι πλέον σε θέση να εξοφλήσουν τους δικούς τους πιστωτές.

Εξάλλου, πρέπει να υπενθυμισθεί ότι για τη λήψη δανείου από τράπεζα, οι πιστωτές της Sirap SpA οφείλουν να εκχωρήσουν τις εν λόγω απαιτήσεις στην δανείζουσα τράπεζα, ως πρώτη εγγύηση. Λαμβανομένου υπόψη ότι η Sirap SpA βρίσκεται σε κατάσταση εκκαθάρισης, είναι αμφίβολο εάν οι απαιτήσεις αυτές έχουν σημαντική αξία. Πράγματι, σύμφωνα με τα ληφθέντα στο πλαίσιο της διαδικασίας πληροφοριακά στοιχεία, η Sirap SpA διαδραμάτιζε απλώς το ρόλο του ενδιάμεσου φορέα για την υλοποίηση των αναπτυξιακών έργων της περιφέρειας της Σικελίας. Είναι επομένως αμφίβολο εάν διάθετε αξιόλογα περιουσιακά στοιχεία των οποίων η εκκαθάριση θα μπορούσε να επιτρέψει την ικανοποίηση των πιστωτών. Ακόμη και αυτό συνέβαινε, γεγονός το οποίο θα ήταν απίθανο λαμβανομένης υπόψη της δραστηριότητας της Sirap SpA, οι ιταλικές αρχές δεν υποστήριξαν την άποψη αυτή στο πλαίσιο της διαδικασίας. Για το λόγο αυτό η περιφέρεια της Σικελίας παρενέβη με την παροχή επικουρικής εγγύησης.

Φυσικά, δεν αποκλείεται όπως οι επιχειρήσεις-δικαιούχοι με υγιή χρηματοοικονομική κατάσταση να έλαβαν τα σχετικά δάνεια υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς. Ωστόσο, οι ιταλικές αρχές δεν παρείχαν ποτέ στοιχεία από τα οποία να αποδεικνύεται ότι οι πιστωτές της Sirap SpA θα μπορούσαν να λάβουν τα δάνεια με βάση μόνο τις πρώτες εγγυήσεις ή την χρηματοοικονομική τους κατάσταση, δηλαδή ελλείψει της επικουρικής εγγύησης εκ μέρους της περιφέρειας.

Πράγματι, σύμφωνα με τις παρατηρήσεις των νομικών συμβούλων της FIME, οι οποίες δεν διαψεύστηκαν από τις σικελικές αρχές, φαίνεται ότι η φερεγγυότητα της Sirap SpA εξηρτάτο στενά από τις εισφορές κεφαλαίου που πραγματοποιούσε η περιφέρεια της Σικελίας με σκοπό τη διατήρηση της ακεραιότητας του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Οι δυσχέρειες της Sirap SpA άρχισαν εξάλλου όταν η περιφέρεια της Σικελίας αρνήθηκε να πραγματοποιήσει τις εισφορές αυτές το 1991 και το 1992, γεγονός το οποίο θα είχε επιφέρει την παύση των πληρωμών της Sirap SpA προς τις επιχειρήσεις και την παύση των εργασιών.

Εξάλλου, η FIME βεβαιώνει ότι στην παρούσα κατάσταση, η συμμετοχή της στο κεφάλαιο της Sirap SpA, η οποία ανερχόταν σε 2 δισεκατομμύρια ITL, πρέπει πλέον να θεωρείται ως άνευ αξίας.

Με βάση τα προαναφερθέντα, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι ιταλικές αρχές δεν διαβίβασαν κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι οι απαιτήσεις έναντι της Sirap SpA, οι οποίες κατατέθηκαν ως εγγύηση για την λήψη των δανείων, είχαν σημαντική οικονομική αξία. Επομένως, με εξαίρεση τις επιχειρήσεις που βρίσκονταν σε υγιή χρηματοοικονομική κατάσταση, και οι οποίες θα μπορούσαν να λάβουν τα δάνεια με τους συνήθεις όρους της αγοράς (οι ιταλικές αρχές δεν απέστειλαν κανένα στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι αυτό αποτελούσε τον κανόνα), η Επιτροπή δεν μπορεί παρά να διατηρήσει την θέση της σύμφωνα με την οποία το υφιστάμενο στην εγγύηση στοιχείο ενίσχυσης πρέπει να θεωρηθεί ως ισοδύναμο με το εγγυημένο ποσό.

X

Όπως προαναφέρθηκε, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, η Επιτροπή έλαβε τις παρατηρήσεις ενός εκ των πρώην μετόχων της Sirap SpA. Για τις παρατηρήσεις αυτές μπορούν να διατυπωθούν τα ακόλουθα σχόλια:

1. οι πληροφορίες για τη φύση και τη δραστηριότητα της Sirap SpA κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή από τις ιταλικές αρχές κατά την έναρξη της διαδικασίας για τις διάφορες ενισχύσεις που επρόκειτο να χορηγήσει η περιφέρεια της Σικελίας σε διάφορα περιφερειακά holding (ενίσχυση N/C 12/92). Στην επιστολή τους της 21ης Ιουλίου 1992, οι εν λόγω αρχές βεβαίωσαν ότι «*η Sirap SpA είναι εταιρεία συσταθείσα μέσω του άρθρου 53 του περιφερειακού νόμου αριθ. 105 της 5ης Αυγούστου 1982, και η οποία είναι επιφορτισμένη με τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων τεχνικού σχεδιασμού στον τομέα των δημοσίων έργων (opere pubbliche) ή/και υπηρεσιών για λογιαριασμό δημοσίων οργανισμών (περιφερειών, δήμων, κ.λπ.), και επομένως δεν ασχολείται με παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών των οποίων η τιμή καθορίζεται από τις δυνάμεις της αγοράς*».

   Στην τελική της απόφαση για την υπόθεση αυτή (σχετ.: SG 94 D/4720) η Επιτροπή θεώρησε ότι οι δραστηριότητες της Sirap SpA, όπως τις περιέγραψαν οι ιταλικές αρχές, αντιστοιχούν σε δραστηριότητες «πολιτικού μηχανικού». Αυτό συμπίπτει εξάλλου με τον ορισμό που περιλαμβάνεται στο Πανόραμα της κοινοτικής βιομηχανίας του 1997 σχετικά με τις εν λόγω δραστηριότητες: «οι υπηρεσίες πολιτικού μηχανικού ορίζονται ως η παροχή υπηρεσιών για τη βελτιστοποίηση των επενδυτικών σχεδίων στη βιομηχανία, τις κατασκευές και τις υποδομές, σε όλα τα στάδια ενός βιομηχανικού σχεδίου, από τον σχεδιασμό του μέχρι την περάτωσή του».

   Η Επιτροπή είχε θεωρήσει ότι το ποσό της ενίσχυσης ήταν τέτοιο ώστε, λαμβανομένου υπόψη του γενικώς μικρού μεγέθους των εταιρειών του τομέα δραστηριοτήτων πολιτικού μηχανικού, η ενίσχυση αυτή μπορούσε να παρεμποδίσει την είσοδο στην αγορά ή να υποχρεώσει ιδιωτικές εταιρείες-ανταγωνιστές της Sirap SpA να εξέλθουν από την εν λόγω αγορά, τόσο στην Ιταλία όσο και στα υπόλοιπα κράτη μέλη, καθότι οι ιδιωτικές αυτές εταιρείες δεν θα είχαν τη δυνατότητα να στηριχθούν σε κρατικές ενισχύσεις για την κάλυψη των ενδεχόμενων ζημιών τους·
2. οι παρατηρήσεις του νομικού συμβούλου της FIME προς την Επιτροπή στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας επιβεβαιώνουν ότι η δραστηριότητα της Sirap SpA αποτελείτο, τουλάχιστον εν μέρει, από τις προαναφερθείσες δραστηριότητες, όπως είχε βεβαιώσει η Επιτροπή στην απόφασή της το 1994·
3. πρέπει να σημειωθεί ότι ούτε η Sirap SpA, ούτε οι μέτοχοί της ή οι σύμβουλοί της, ούτε τέλος οι ιταλικές αρχές αμφισβήτησαν, εντός της ταχθείσας προθεσμίας, την προαναφερθείσα απόφαση της Επιτροπής του 1994. Η απόφαση αυτή είναι επομένως οριστική·
4. σχετικά με το προηγούμενο σημείο, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ιταλικές αρχές δεν υπέβαλαν κανένα σχόλιο για τις υποβληθείσες παρατηρήσεις στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, παρότι κλήθηκαν να το πράξουν. Η θέση αυτή αποτελεί μεταγενέστερη επιβεβαίωση αυτών που αναφέρονται στο προηγούμενο σημείο.

XI

Με βάση τα παραπάνω, τα μέτρα υπέρ των εταιρειών που υπέστησαν ζημία από την εκκαθάριση της Sirap SpA, όπως αυτά προβλέπονται στον περιφερειακό νόμο της 24ης Μαρτίου 1996 (DDL 1182-1210), ο οποίος δημοσιεύθηκε ως περιφερειακός νόμος αριθ. 8 της 22ας Μαρτίου 1997, υπό μορφή εγγυήσεων και επιδοτήσεων επιτοκίου, συνιστούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης.

Δεδομένου ότι τα σχετικά δημοσιονομικά κονδύλια εγκρίθηκαν για πέντε έτη από το 1996, οι ενισχύσεις αυτές είναι παράνομες για το μη καλυπτόμενο από τον κανόνα «*de minimis*» [1] μέρος, ο οποίος προβλέπει όριο 100 000 Ecu επί τρία έτη, καθόσον οι ιταλικές αρχές δεν επιβεβαίωσαν ότι τα μέτρα δεν τέθηκαν σε εφαρμογή πριν αποφανθεί σχετικά η Επιτροπή.

Οι ενισχύσεις αυτές είναι εξάλλου ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, για το μη καλυπτόμενο από τον κανόνα «*de minimis*» μέρος, καθότι δεν μπορούν να επωφεληθούν από τις προβλεπόμενες στη συνθήκη παρεκκλίσεις, και αυτό για τους λόγους που περιγράφονται στο τμήμα VIII.

Σε περίπτωση ασυμβίβαστου των ενισχύσεων με την κοινή αγορά, σύμφωνα με το άρθρο 93 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, και με τη νομολογία του διαστηρίου των ΕΚ, ιδίως στην απόφασή του της 12ης Ιουλίου 1973 στην υπόθεση αριθ. 70/72 [2], στην απόφασή του της 14ης Φεβρουαρίου 1987 στην υπόθεση 310/85 [3] και στην απόφασή του της 20ής Σεπτεμβρίου 1990 στην υπόθεση αριθ. C 5/89 [4], η Επιτροπή υποχρεούται να ζητήσει από το κράτος μέλος να ανακτήσει από τους δικαιούχους το ποσό των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν παράνομα. Συνεπώς για το μη καλυπτόμενο από τον κανόνα «*de minimis*» μέρος, οι ενισχύσεις αυτές πρέπει να καταργηθούν και, σε περίπτωση που έχουν ήδη χορηγηθεί, οι ιταλικές αρχές πρέπει να μεριμνήσουν για την ανάκτησή τους.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για εγγύηση το στοιχείο ενίσχυσης της οποίας μπορεί να ανέλθει μέχρι το ποσό του εγγυημένου δανείου, ενώ το ίδιο το δάνειο περιέχει επίσης στοιχείο ενίσχυσης, υπό μορφή επιδότησης επιτοκίου, της οποίας η ένταση εκτιμάται σε 20 %, όπως υπογραμμίσθηκε κατά την έναρξη της διαδικασίας. Δεδομένου ότι οι ιταλικές αρχές δεν κοινοποίησαν τα ισχύοντα τομεακά επιτόκια αναφοράς που χρησιμοποίησαν για τον υπολογισμό της επιδότησης επιτοκίου, η Επιτροπή δεν δύναται να εξετάσει το βαθμό στον οποίο τα επιτόκια αυτά αντιστοιχούν σε εκείνα που η ίδια χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό των περιφερειακών ενισχύσεων.

Εάν η χρηματοοικονομική κατάσταση των δικαιούχων επιχειρήσεων ήταν τέτοια, που να τους επιτρέπει να χρηματοδοτηθούν από τη χρηματαγορά, δηλαδή χωρίς την παροχή κρατικής εγγύησης, το στοιχείο ενίσχυσης απαρτίζεται αποκλειστικά από την επιδότηση επιτοκίου. Σε αντίθετη περίπτωση, η ενίσχυση απαρτίζεται από το ποσό του εγγυημένου δανείου και την επιδότηση επιτοκίου.

Λαμβανομένων υπόψη των προαναφερομένων, για να τηρηθεί το ανώτατο όριο που προβλέπει ο κανόνας «*de minimis*» η εγγύηση μπορεί να καλύπτει δάνειο ανώτατου ποσού ύψους 83 333 Ecu. Προσθέτοντας στο ποσό αυτό το στοιχείο ενίσχυσης που περιέχεται στην επιδότηση επιτοκίου υπολογίζεται το συνολικό ποσό της ενίσχυσης, το οποίο ανέρχεται σε 100 000 Ecu ανά περίοδο τριών ετών,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΑΠΟΦΑΣΗ:

Άρθρο 1

Τα μέτρα υπέρ των εταιρειών που υπέστησαν ζημία από την εκκαθάριση της Sirap SpA, όπως αυτά προβλέπονται από τον περιφερειακό νόμο της 24ης Μαρτίου 1996 (ο οποίος στη συνέχεια δημοσιεύτηκε ως περιφερειακός νόμος αριθ. 8 της 22ας Μαρτίου 1997), υπό μορφή κρατικών εγγυήσεων και επιδοτήσεων επιτοκίου, συνιστούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 παράγραφος 1 της συνθήκης.

[1] ΕΕ C 68 της 6.3.1996, σ. 9.

[2] Συλλογή 1972-1973, σ. 609.
[3] Συλλογή 1987 σ. 901.
[4] Συλλογή 1990 σ. I-3437.

Οι ενισχύσεις αυτές είναι παράνομες, για το μέρος που δεν καλύπτεται από τον κανόνα «*de minimis*», ο οποίος προβλέπει ανώτατο όριο 100 000 Ecu για τρία έτη, εάν τα σχετικά μέτρα εφαρμόσθηκαν πριν η Επιτροπή αποφανθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 93 παράγραφος 3 της συνθήκης.

Άρθρο 2

Εξάλλου, οι ενισχύσεις αυτές είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, για το μη καλυπτόμενο από τον κανόνα «*de minimis*» μέρος, καθότι δεν μπορούν να υπαχθούν σε καμία παρέκκλιση που προβλέπεται στο άρθρο 92 παράγραφοι 2 και 3 της συνθήκης.

Άρθρο 3

Η Ιταλία υποχρεούται να καταργήσει το εν λόγω καθεστώς ενισχύσεων, για το μέρος που δεν καλύπτεται από τον κανόνα «*de minimis*», και να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσει την ανάκτηση των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν παράνομα κατά την έννοια του άρθρου 1.

Στην περίπτωση κατά την οποία η χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης αποδέκτριας των ενισχύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 1 της παρούσας απόφασης, της επέτρεπε να χρηματοδοτηθεί με τους συνήθεις όρους από τη χρηματαγορά, χωρίς να προσφύγει στην κρατική εγγύηση, η ανάκτηση αφορά μόνο την επιδότηση επιτοκίου.

Σε αντίθετη περίπτωση, δηλαδή εάν ο αποδέκτης δεν ήταν σε θέση να λάβει το εν λόγω δάνειο χωρίς την κρατική εγγύηση, η ανάκτηση αφορά το σύνολο της ενίσχυσης που αναφέρεται στο άρθρο 1 της παρούσας απόφασης.

Άρθρο 4

Η ανάκτηση πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διαδικασίες και τις διατάξεις της ιταλικής νομοθεσίας. Επί των ανακτομένων ποσών οφείλονται τόκοι από το χρόνο κατά τον οποίο τέθηκαν τα ποσά αυτά στη διάθεση των αποδεκτών μέχρι την πραγματική τους ανάκτηση. Οι τόκοι αυτοί υπολογίζονται με βάση το επιτόκιο αναφοράς που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ισοδυνάμου επιχορήγησης στο πλαίσιο των περιφερειακών ενισχύσεων στην Ιταλία.

Άρθρο 5

Η Ιταλία ενημερώνει την Επιτροπή, εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, για τα μέτρα που έλαβε για την εφαρμογή της.

Άρθρο 6

Η παρούσα απόφαση απευθύνεται στην Ιταλική Δημοκρατία.

Βρυξέλλες, 3 Μαρτίου 1999.

Για την Επιτροπή

Karel VAN MIERT

Μέλος της Επιτροπής